

بیهی اویا

اسروده‌های تبری

کیومرث احمدی کمریشتی

به‌کوشش
لیلا احمدی کمریشتی

روسانش نوین - ۱۳۹۳

سرشناسه : احمدی کهن‌پشتی، کیومرث، ۱۳۲۰ -
 عنوان و نام پدیدآور : بهی اوا: سروده‌های تبری/ کیومرث احمدی کهن‌پشتی؛ به کوشش لیلا احمدی کهن‌پشتی.
 مشخصات نشر : تهران: رسانش نوین، ۱۳۹۲.
 مشخصات ظاهری : ۱۲۸ ص.
 شابک : 978-600-6826-71-4
 وضعیت فهرست نویسی : فبا
 یادداشت : واژه‌نامه .
 موضوع : شعر مازندرانی - قرن ۱۲
 موضوع : شعر مازندرانی - قرن ۱۲ - ترجمه شده به فارسی
 موضوع : شعر فارسی - قرن ۱۲ - ترجمه شده از مازندرانی
 شناسه افزوده : احمدی کهن‌پشتی، لیلا، ۱۳۶۰- گردآورنده
 رده دهی کنگره : PIR۲۲۶۹/م۲۳۳۰۱۳۹۲
 شابک : ۸۱۹۹/۲۱
 شماره کتابشناسی ملی : ۲۳۸۳۳۸۱

تهران: یابازار، خیابان ولیعصر، کوچه شکیبا، نبش شیرازی، شماره ۷، واحد ۲
 تلفن: ۵۳۳-۷۸۱۱۱۱۱۱ | ۹۱۲۱۳۰۹۱۳۱ | www.rasanesh.com

بهی اوا

سروانی تبری

کیومرث احمدی کهن‌پشتی

به کوشش: لیلا احمدی کهن‌پشتی

طرح جلد و صفحه‌آرایی: علیرضا علی‌نژاد

لینوگرافی: فیلم گرافیک

چاپ: متن

صحافی: ولیعصر

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

چاپ اول، تهران، ۱۳۹۳

شابک: ۴ - ۷۱ - ۶۸۲۶ - ۶۰۰ - ۹۷۸

قیمت: ۶۰۰۰ تومان

فهرست

۷ بیت شفت

■ بخش اول

۱۵ بهار

۱۷ موارد ک با

۲۰ به یاد چکه سما

۲۴ کوهی

۳۰ دل تره خوانه

۳۴ وعده ی خدا

۳۸ بیه ی او یا

۴ فراق یار

۴۷ به یاد ننا

- ۵۰.....خیال
- ۵۳.....دل بی قرار
- ۵۵.....آخ چه بهاری داشتمی
- ۶۱.....جانباز ناینا
- ۶۴.....مازرون ویشار بووش
- ۷۰.....بیهی خوردن
- ۷۳.....سه تا برار
- ۷۹.....سیاست
- ۸۱.....پشیمونی

■ بخش دوم

- ۸۵.....دوبیتی ها
- ۱۱۶.....ای ها
- ۱۲۱.....واژنه ها

پیش‌گفتار

زیستن در گستره‌ی پاک مازندران سرزمین درختان ابهام‌آمیز و کوه‌های سربه فلک کشیده با بوی باران و نم کاهگل، بهانه‌ی خوبی است برای سرودن و عاشق بودن. آری عشق و سرودن! عشقی که میراث امیر و گوهر، طالب و زهره و هزاران عاشق گمنام مازندران است و با روح و جان مردم مازندران عجین شده است. آمیزش مردم مازندران از گذشته تاکنون با موسیقی سینه‌به‌سینه تبری سبب شده است تا همواره شاهد شکوفایی شاعران شور و شوق این خطه باشیم. یکی از شاعران تبری‌سرای مازندران کیومرث احمدی کمرپشتی است.

کیومرث احمدی کمرپشتی متخلص به «کیا» و مشهور به «عمو کیا» در سال ۱۳۴۰ش در روستای کمرپشت شهرستان سوادکوه زاده شد. وی پسر بزرگ خانواده است. پدرش دامدار و بی‌سواد بود و آرزو داشت که کیا باسواد شود، از این رو با وجود مشکلات مادی و نبود امکانات، فرزندش را به تحصیل علم تشویق می‌کرد. کیا تحصیلات ابتدایی را در روستای دواب سوادکوه سپری کرد و برای تحصیلات راهنمایی به پل سفید رفت. پس از اتمام دوران دبیرستان در رشته راه و ساختمان (دبیرستان قائمشهر) به خدمت مقدس سربازی رفت و پس از آن در بانک ملی ایران مشغول به کار شد. زیستن در محیط پاک و ساده‌ی روستایی و آشنایی با موسیقی محلی - به ویژه لایه‌ها و ادبیات شفاهی - از دوران کودکی سبب شد تا در سرچشمه اشعار تبری به او روی آورد. ذوق سرودن شعر و علاقه به ادبیات کلاسیک و موسیقی در خانواده‌ی او موروثی بود. مادرش شعر می‌سرود و پدرش علاوه بر نواختن لایه‌ها، داستان‌ها و افسانه‌های شیرین نقل می‌کرد.

کیا نخستین شعرش را پس از پایان خدمت سربازی در وصف شهید زارعی روستای دواب سرود که با استقبال و تشویق زیادی روبه‌رو شد. او با نگاه خاصی که به محیط و مردم اطراف داشت، دردهایشان را لمس می‌کرد و آن را دستمایه اشعارش قرار می‌داد. بسیاری از اشعار او بیانگر درد مشترک جامعه و طغیان مردم اطراف اوست. او خود را متعلق به شهر خاصی نمی‌داند بلکه در اشعارش خود را فرزند مازندران خطاب می‌کند و هم‌نوا با نوای جیل و توکای آن در غم طبیعت پاکش مرثیه می‌خواند و مویه می‌کند:

مازرون پسر نیمه تِه برامندی پسر

تِه لاله‌ی سرخ دیم و تِه ونوشه‌ی چتر

در مجموعه‌ی «بیه‌ی اویا» (بیه «babe» در گویش تبری، به‌ویژه در گویش مردم سوادکوه و قائمشهر به معنای پدر است.) سعی بر این است تا اشعار تبری کیومرث احمدی کمرپشتی به خوانندگان و علاقه‌مندان شعر تبری معرفی شود. این مجموعه شامل دل‌سروده‌های شاعر است که آنها را تنها برای دل دردمند و عاشقش سروده است. اشعار که در قالب مثنوی، ترجیع‌بند، غزل، دوبیتی و امیری است. وی در اشعارش متوجه قواعد عروضی و فنون شعری نیست. اشعارش گه‌گاه از وزن بی‌بروز خارج می‌شود. این خصیصه را به‌خصوص در اشعار بلند و نیمه‌بلند می‌توان مشاهده کرد. اما در استفاده از فنون شعری شاعر آموخته‌ای چنان ماهرانه عمل می‌کند که گاهی شاهکار می‌آفریند.

مهمترین خصیصه‌ی شعر که عشق است. عشق در اشعار او به دو بخش فردی و اجتماعی تقسیم می‌شود. در عشق فردی او عاشقی شوریده است که هر لحظه در نگرانی و پشیمانی به معشوق است. معشوق او چهره‌ی خاصی نیست؛ پدر، مادر، همسر و فرزندان را هم شامل می‌شود. او عشق را از پدر می‌آموزد و به عشق مجنون‌وار او به ننا (مادر) غبطه می‌خورد و آرزو می‌کند کاش پدرش، همچون پدر عاشقی واقعی باشد!

کی بیه‌ی واری عاشق بدیه

شه زن و وچه‌ی رفیق بدیه

کیا از کوه و پرندگان و درختان یاری می‌طلبد تا دمی به جایگاه
وصال برسد. در عشق اجتماعی، او عاشق وطن و زادگاه مادری خود
و در حسرت بهشت گمشده، یعنی گذشته و کودکی‌اش است و
همواره از اینکه گرفتار و دربند زندگی مدرن و شهری شده است،
می‌نالند. او همچون نیمای شاعر هیچ‌گاه به زندگی شهری عادت
نکرده است:

دِل سَرِوَشْتِه بَیقراره گِنِه اَی کوه رِ خواصه

مَی یَنِگ بِه خَستِه چِش خورِ خواصه

همچون در لابه‌لای اشعار او مسائل اجتماعی و رنج مردم
مازندران هرگز به طعنی تلخ به تصویر کشیده شده است.

یکی از اشعار امیری که به شخصیت‌بخشی به اشیای بی‌جان و
موجودات طبیعت است، او به عناصر طبیعت، درختان، گیاهان،
پرندگان و حتی سنگ‌ها و رودها شخصیت انسانی می‌دهد، با آنها
نجوا می‌کند و گاهی آنها را تنها می‌داند:

وَنَوشِه کَهو لَوشِه بِرمه گَلی بِرِوَشونِه

بَلَبَلِ گِیس کَفِنِه بِیتکِلِه سَر دِنِه صِدِه

تصویرسازی و تجسم زنده‌ی طبیعت، توصیف زیبایی چوپانی و
گالشی، توجه به عناصر موسیقی محلی و واژگان خاص، نوآوری
در ترکیب واژگان و استفاده از واژگان خاص و اصیل، توصیف
فضای کوهستان و موجودات آن، ذکر آیین‌های خاص طبیعت،
توصیف پوشش و معیشت مردم مازندران، توجه به زادگاه و پیشینه‌ی
تاریخی اجدادش، اشاره به ترانه‌های فولکلوریک به ویژه
امیری و طالبها (شاعر در بخش امیری‌ها از سبک شعری امیر

پازواری بهره برده است)، استمداد از نیروی مافوق طبیعت، اعتقادات قلبی و حضور بی‌قید و شرط خداوند در تمام مراحل زندگی او از ویژگی‌های سبکی شعر کیا است.

کیا در شعر «سه برار» - که داستان زندگی اجدادان اوست - هم‌نوعان خود را به دوری از سیاست و تضاد و اختلافات قومی، غرض‌ورزی، کینه‌توزی و حسادت توصیه می‌کند و با دعوت به همبستگی و وحدت، خواهان خوشبختی و سعادت آنان است:

هم‌بستگی و وحدت، خواهان خوشبختی و سعادت آنان است:

هم‌بستگی و وحدت، خواهان خوشبختی و سعادت آنان است:

مشایخ اجتماعی، هدر رفتن منابع طبیعی، خروج بی‌رویه جوانان جوان‌سال کار از روستاها و شهرهای مازندران از دغدغه‌های فکری اوست که برایشان نمود یافته است.

یکی از ویژگی‌های اشعار کیا استفاده از واژگان اصیل تبری است که خوانش و فهم دقیق برخاسته از آشنایی با خوانندگان دشوار است. از این رو در این مجموعه سعی شده است تا علاوه بر حرکت‌گذاری اشعار، آوانگاری و ترجمه‌ی آنها بر ذکر ثواب افزون بر این، در پایان مجموعه، واژه‌نامه‌ی تبری - فارسی اشعار نیز آمده است.

با آرزوی توفیق روزافزون و سلامتی برای شاعر، امید است در آینده شاهد انتشار اشعار دیگری از او باشیم.

لیلا احمدی ریشتی

تهران، زمستان ۱۳۹۱

Kamarposhti62@yahoo.com

تقدیر و تشکر

انتشار این مجموعه را مدیون رحمت‌های بی‌دریغ همسر و فرزندانم هستم که در همه مراحل زندگی و در سختی‌ها و ناخوشی‌ها پشتوانه و پناه محکم زندگیم بوده‌اند. از تلاش‌های فراوان خواهرزاده‌ی عزیزم، خانم لیلا احمدی کمپشتی، سپاسگزارم که زحمت جمع‌آوری، ترجمه، آوانگاری و ویرایش این مجموعه را بر عهده داشتند و علاوه بر آشنایی‌ام با مباحث عروضی، بسیاری از اشعارم را با همفکری ایشان اصلاح کرده‌ام. از مدیر انتشارات رسانش نوین، جناب آقای محسن علی‌نژاد قمی نیز برای همکاری و دقت نظر در چاپ اثر متشکرم.

کیومرث احمدی کمپشتی